

Ermenistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi haqqında həqiqətlərin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması, Azərbaycanın ədalətli mövqeyinin müdafiə edilməsi

Getdikcə daha ağır duruma düşən Ermənistanın bu gedişlə işğal siyasətini davam etdirməsi də çətinləşir. Hər halda, Ermənistanın özündə də çoxsaylı etirazlar səslənir ki, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi ətrafında vəziyyət ölkənin daha sürətlə zəifləməsi fonunda erməni tərəfinin lehinə deyil. Erməni politoloq Andranik Tevanyan da xüsusi olaraq vurğulayır ki, Ermənistan qarşıdakı dövr ərzində böhranda olacaq.

O, Ermənistan qarşısında əsas çağırışların Qarabağ məsələsi, koronavirus, sosial-iqtisadi və xarici siyasət, məhkəmə böhranları və aşağı səviyyəli idarəetmə olduğunu bildirib: "Baş nazir fəvqəladə vəziyyətdə idarəetmə şəraitinin formasını dəyişməklə bağlı son şansımdan məhrum olub. O özü ciddi böhran mənbəyinə çevrilib. Bu, Ermənistan və Qarabağa çox baha başa gəlir. 2022-ci ilə qədər böhran vəziyyətində olacağıq. Bu, yekunda təhlükəsizliklə bağlı ağır nəticələrə gətirib çıxaracaq".

Erməni ekspert bildirir ki, bu durumda Qarabağın Azərbaycanla qayıtmaq ehtimalı da artır: "Çünki pandemiya Ermənistanla müqayisədə Azərbaycana daha az zərər vurur. Digər tərəfdən, Azərbaycanın böyük ehtiyatları var. Belə vəziyyətdə Azərbaycan-Rusiya münasibətlərində olanlar da prosesə təsir edir. Nikol Paşinyan hakimiyyəti isə bütün bunları görə bilmədi və bunun ağırsını da bütün ermənilər çəkəcək". Bu durumda erməni diplomat Arman Melikyan isə belə bir iddia ilə çıxış edib ki, Qarabağ məsələsində Rusiya təşəbbüsü tam öz əlinə almağa çalışır, Azərbaycan isə ona dəstək verməyə hazırdır. Çünki Kreml prosesdə Bakının istədiyi mövqeyi sərgiləyir. O, cəbhədə son dövrlərdə ağır silahların işə düşməsinin də bunun nəticəsi olduğunu istisna etmir. Xatırladaq ki, bu günlərdə Azərbaycan ordusu 2019-cu ilin iyun ayında sonra ilk dəfə atəşkəs rejimini pozan düşməni minaatnlardan istifadə edərək sudsürüb. Bu, Ermənistandakı daxili siyasi sahədə olduqca qaynar reallıqların fonunda, yeni hökumətlə keçmiş idarəetmə sistemi arasında canlı qarşıdurma dalğasının bir neçə vektorla yayıldığı bir şəraitdə, Rusiya ilə münasibətlərin pozulması zəminində baş verir. Belə iddialar da səslənir ki, burada Ermənistandakı daxili inkişafın gərginləşməsi fonunda Rusiya xarici işlər naziri Sergey Lavrovun məlum açıqlamaları verməsinə də diqqət yetiril-

məlidir. Lavrovun açıqlaması Ermənistan daxilində hələ də böyük bir çaxnaşma yaradıb. "1in.am" nəşri məsələ ilə bağlı yazır ki, İrəvana təzyiqlərin artırılması ilə bağlı məsələ varsa, Moskvanın bu məsələ ətrafında Bakı ilə razılığa gəlməyə çalışması qaçılmazdır: "Digər tərəfdən bu, Ermənistan qarşı "sınanmış" şantajdır və ümumiyyətlə, qanuni bir hökumətə qarşı belə "ənənəvi" şantajın əldə edilməsinin mümkünsüz olduğu görünür. Əslində, Ermənistanda hesab edilir ki, Qafqazda istənilən genişmiqyaslı hərbi əməliyyat tək onun birbaşa iştirakçıları üçün deyil, Moskvanın özü üçün də fəlakət olardı. Kremldə bu həqiqəti, çətin ki, anlamamış olsunlar.

Hazırda Ermənistanda ona ümid edirlər ki, Qarabağ məsələsini hərbi yolla həll etmək cəhdi Rusiyanın Qafqazdan çıxması məsələsi ilə yekunlaşa bilər. Əlbəttə ki, Ermənistan bu lazım deyil, er azı, hələ ki, Rusiyanın Qafqazda erməni təhlükəsizliyinin məntiqinə uyğun davranışda qalması vacibdir. Şübhə yoxdur ki, Türkiyə və Azərbaycan bu perspektivi səbrsizliklə gözləyirlər. Buna baxmayaraq, Moskvanın Qafqazdakı varlığını Qərbə baha qiymətə belə bir perspektiv yaratmaqla satmağa cəhd edə biləcəyi istisna edilməməlidir. Vəziyyət həqiqətlərin mürəkkəb və çoxşaxəlidir. Siyasi rəhbərlik və Ermənistan cəmiyyəti müxtəlif daxili çekişmələrə deyil, bu miqyasda diqqət yetirməlidir. Amma yetirə bilmirlər. Əvəzində Rusiyanın Azərbaycanla yaxınlaşması və Ermənistanda dərinləşən böhran Qarabağ məsələsinin taleyinə daha çox təsir etməyə başlayır". Erməni siyasi ekspert Aram Amatuni də bildirir ki, Qarabağ məsələsində ölkəni üçün olduqca ağır durum yaranıb: "Bir tərəfdən pandemiya Ermənistanı sürətlə zəiflədir. Digər tərəfdən mütəfiqlərimiz, o cümlədən Rusiya bizdən üz döndərdir. Belə vəziyyətdə cəbhədən də narahatedici xəbərlər gəlir. Bu durumda İrəvan Moskva

Artan təzyiqlər, çətinləşən vəziyyət Ermənistanın Qarabağ siyasətini dəyişir - İrəvan sülhə məcbur edilir, mərhələli həll gündəmdə...

ilə münasibətləri mütləq qaydaya salmalıdır. Yoxsa Azərbaycanı durdurmağa heç kim qalmayacaq. İndiki halda Rusiya və Ermənistan illərlə davam edə biləcək inqilabdən sonrakı çətin vəziyyətə uyğunlaşma mərhələsindən keçməlidirlər. Rusiyanın nəinki siyasi, həm də psixoloji baxımdan suveren Ermənistan anlayışı və reallığı ilə barışması son dərəcə çətinidir.

Digər tərəfdən, Ermənistanın Moskvanın həmin uyğunlaşma mərhələsindən keçməsi üçün bu istiqamətdə işləməkdən başqa alternativ yoxdur. Nəticədə qarşı tərəfin üzünə qapını çırpmaq hər iki tərəfin mənafeyinə uyğun olmayan bir vəziyyətdir, eyni zamanda tərəflərdən biri qapının bir açarı olması və bir açarın onun əlinə olmasının lazım olduğunu düşünür". Amatuni qeyd edir ki, çətin uyğunlaşma və qarşıdurma ilə müşayiət olunan Ermənistan-Rusiya münasibətlərinin çətin mərhələsi qaçılmazdır, çünki əks təqdirdə, suverenlik hesabına erməni-rus dostluğu Ermənistanın həyatı və ərəzətlərinə baha başa gələcək: "Bu, nəinki erkən tarixi, həm də olduqca təzə ağırlı və faciəli nümunələrə malikdir. Burada əsas məqama - siyasi sinifin məsuliyyəti məsələsinə gəlib çıxırıq. Buradakı problem tək cəhd hökumətdə deyil. Digər tərəfdən isə müxalifət və ya ümumiyyətlə bütün siyasi subyektlər var. Ermənistan bu problemin ən aydın, acı və ağırlı təzahürünü dövlətçilik üçün həlledici 2013-2016-cı il dövründə yaşadı. Ermənistan siyasətinə Rusiya siyasətinin ən böyük acı təzyiqi həm də er-

məni müxalifəti və ya daha doğrusu, müxalifət vasitəsilə də tətbiq olunurdu. Çünki Serj Sarkisyan müxalif qüvvələr, əslində Ermənistanı böyük təhlükə altına qoyan, siyasi müqaviməti zəiflədən və xarici təcavüz ehtimalını artıran siyasi reallıqlara deyil, şəxsə müxalif çıxırdı. Rusiyanı uyğunlaşma mərhələsinə uyğunlaşdırmaq məsələsində Ermənistanın ən böyük, güclü vasitə və qaynaq problemi var və burada siyasi sinif məsələsi ortaya çıxır. Təəssüf ki, hazırda bu məsələ, demək olar ki, utancverici şəkildə ortaya çıxır. Lavrovun açıqlamaları Ermənistan siyasi səhnəsində müxalif mövqeyə tutan qüvvələrin bir hissəsini daxili münasibətləri aydınlaşdırmaq üçün bir vasitəyə çevirir, əslində isə bu, Ermənistanla zərbə vurma həcmi artırır. Bu qüvvələrin ictimai çəkisi, əlbəttə ki, əhəmiyyətli bir siyasi problem yaratmaq üçün çox azdır. Ancaq burada əsas problem hər hansı bir siyasi əlaqələrin platformasından üstün və üstəlik, siyasi platformanın yaradılmasının əsas meyarı olmalı olan ölkənin siyasi suverenliyi və dövlət ləyaqətinin toxunulmaz prinsipi məsələsinin bir daha Ermənistanla təzahür etməsidir. Hələ ki, Lavrov istəyərək və ya istəmədən Ermənistan-dakı eyni səviyyəli düşüncə ilə bağlı ucadan danışılan sözlərlə örtülə bilməyən dövlət səviyyəli siyasi düşüncə problemini ortaya qoydu. Ermənistanda bu səpkidə çaxnaşma davam edir. İndi həm daxildə, həm də Qarabağ məsələsində ciddi çətinliklər var". Amatuni vurğulayıb ki, hadisələr bu

səpkidə davam edərsə, Ermənistan nəzarətdə saxladığı ərəzətlərin daha bir hissəsini ya güc, ya da kənar təzyiq vasitəsilə Azərbaycana qaytarmalı olacaq. Ekspert hesab edir ki, burada Rusiyanın təzyiqi ilə dinc müstəvidə bir neçə rayonun Azərbaycana qaytarılması Bakıda daha çox ümid edirlər: "Rusiyanın indiki mövqeyi fonunda bu ümidlər əbəsdə deyil". Ekspert xarici işlər naziri Elmar Məmmədyanın son günlərdə mərhələli həllə dair dalbadal verdiyi açıqlamaları bu mənada təsadüfi saymır.

Xatırladaq ki, Elmar Məmmədyan Ermənistan və Rusiya xarici işlər nazirlərinin Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həlli ilə bağlı son açıqlamalarına təkrar münasibət bildirib. Onun sözlərinə görə, Lavrovun bəyan etdiyi münaqişənin nizamlanmasının mərhələli həll variantı bir neçə ildir müzakirə mövzusu olub və həmsədrin açıqlamalarında açıq şəkildə əksini tapıb. Bununla yanaşı, o, danışıqların gizli olduğunu, detalların açıqlanmadığını, lakin danışıqların ümumi çərçivəsinin həmsədrin açıqlamalarında açıqlandığını qeyd edib: "Bu açıqlamalarda münaqişənin mərhələli şəkildə həlli, yeni əvvəlcə Dağlıq Qarabağ ətrafındakı ərəzətlərin azad edilməsi və Azərbaycanla Ermənistan arasında əlaqənin açılmasını əhatə edən münaqişənin nəticələrinin mərhələli şəkildə aradan qaldırılmasının elementləri əks etdirilir". Nazir əlavə edib ki, Ermənistan tərəfi Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin mərhələli həllinin

müzakirə olunmadığını, danışıqlar masasında sənədin olmadığını deməklə öz ictimaiyyətini aldadır: "Ermənistan tərəfinin beynəlxalq ictimaiyyət qarşısında razılışdırıldığı kimi vaxt itirmədən öz xalqını sülhə hazırlaması yaxşı olardı".

"Aravot.am" nəşrinin yazdığına görə, həll prosesinin bu fəallığının fonunda, güman etmək olar ki, Rusiya Ermənistanla təzyiqləri artıracaq: "İndi erməni diplomatiyasının bir nömrəli vəzifəsi qarşıdakı danışıqlardan əvvəl erməni tərəfinin dəqiq fikri sahəsində mövqeyini qeyd etməkdir. Əvvəla, rəsmi İrəvan mərhələli versiyanın lehinedir, ya yox? Bu suala həm qarşıdakı qapalı danışıqlarda, həm də açıq birmənalı şəkildə cavab verilməlidir. Moskva və Bakı daim hansı sənəddən bəhs edir? Əgər çoxsaylı işgüzar sənədləri varsa və Azərbaycan onlardan sadəcə birini vurğulayırsa, rəsmi İrəvan üçün sual yaranır ki, Ermənistan tərəfinin öz sənədi varmı və varsa, danışıqlar zamanı işgüzar bir variant olaraq istifadə olunurmu? Erməni tərəfinin qarşıdakı danışıqlardan əvvəl görüşləri çox işi var. Ermənistan üçün danışıqlar prosesində çox həlledici mərhələdir. İstənilən sürüşkənlik rəsmi İrəvanı daha da çətin vəziyyətə sala bilər".

Tahir TAĞIYEV
Yazı Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Kütləvi İnformasiya Vasitələrinin İnkişafına Dövlət Dəstəyi Fondunun maliyyə dəstəyi ilə çap olunur.